

fra Fæstelovgivningen paa deres egne Godser og gave Bevillinger til andre Godser til at afvige fra Lovgivningens klare Bestemmelser; og da vi kom saa vidt, at Regjeringen og navnlig Bang dog syntes, at der maatte gjøres Noget paa Grund af disse Fordringer, maatte han sætte en hel Klasse af Godseiere under Eftale, fordi de havde søgt Landbolovgivningen. Saaledes er det, og vi have ikke set nogen Indenrigsminister, som strengt har overholdt den. Jeg mødte nylig et Udsæde, som nu falder mig ind. Fæstelovgivningen siger, at inden en vis Tid skulle fæstede Gaarde bortfæstes paany. Har den ærede Minister ikke bevilget, at de maa staa fæstede i flere Aar? Er det overensstemmende med Fæstelovgivningen at bevilge Godseierne, at Gaarde maa staa fæstede i længere Tid, end Loven bestemmer? Der er nu paa et Gods, hvor der slet ikke er solgt Noget eller — saa vidt jeg veed — tantes derpaa, Spørgsmaal om at ombytte privilegeret Hartorn, der ligger i en fjernere Del af Godset, med Fæstjord, der ligger tæt op til Hovedgaardens Marker, for at inddrage den under Hovedgaarden. Det, der nu er Fæstjord, skal udlægges mod noget privilegeret Jord paa et andet Sted. Er det i Fæstelovgivningens Aand at tillade Sligt? Jeg veed ikke, om den ærede Minister har tilladt det, det ville vi faae at høre, naar den Forespørgsel kommer for, som min ærede Sidemand (G. Petersen) og jeg ville rette til den ærede Minister. Men jeg vil spørge: Naar en Godseier ikke vil sælge eller gaa frem paa den Maade, hvorpaa han efter Loven af 19de Februar 1861 kan tage Gaarde ind, er det saa stemmende med Fæstelovgivningens Aand, at en Minister giver Bevilling til at udvegle længere bortliggende privilegeret Jord og bytte den med Fæstjord, som ligger lige op til Hovedgaardens Marker, for at aabne Godseieren Velighed til at drage den ind under sin Hovedgaard? Den Minister, der giver slige Bevillinger, maa ikke komme og rose sig af, at han overholder Fæstelovgivningen strengt. Hvad der bevirker Nødvendigheden af, at vi arbeide paa at fremme denne Sag, er, at man haade gennem Bevillinger og paa de flere Maader, som nu ere bleve ubrødede ved sidste Lov til afkillige andre Foretagender, har for Aar borttaget fra Jord med Fæstpligt en hel Del til Godseiernes egen Fordel og Afbenyttelse paa bedste Maade, i Stedet for at Fæstelovgivningen vil, at det skal gives Andre i Brug. Og naar man taler om det store Kvantum Jord, der er solgt efter Ministerens Oplysninger, vil den ærede Minister da ikke sige os: Hvor megen Eng, hvor mange Skovloddet, hvor meget Lærdestav er ved disse Salg gaaet bort fra de Fæstjorder, hvortil de have ligget, til Jorddrotternes Fordel, for at disse kunne berige deres egne Lommer? Lader os faae dette at vide. Naar man vil rose disse store Salg, skal man ved Siden deraf, for at det kan forstaaes ret, oplyse, hvormeget der

til Fordel for de store Jordbrugere af Engloddet og Skovparten og andet Saadant er blevet ført bort fra Gaardene, for at de, der ville kjøbe, overhovedet kunne faae deres Gaarde tilkjøbs for deres Penge; disse Oplysninger maa vi have med, naar vi overhovedet skulle dømmen om, hvad det vil sige, at der er solgt saa og saa meget Fæstegods. Jeg tror ikke, at den ærede Minister skal kunne gjøre sin Ansvarlighed om, at vi nu skulle have No og Fred i dette Forhold, thi for at denne No og Fred skulde være tilstede, maatte man kunne see, at Godseierne vare villige til at sælge Gaardloddene saaledes, som de ere, og i ganske det samme Omfang, som de for Diebliffet have, uden i Forveien at bruge sig ved at fradrage et eller andet lille Stykke af dem, og saa skulde Regjeringen sætte sig det Maal for Die, ikke ved Bevillinger at tillade, hvad Fæstelovgivningen i det Hele har forbudt. Begge disse Dele maatte vi kunne see for, at man kunde være villig til, at sige, at man kunde see Tiden an. Men dette er ingenlunde Tilfældet; hvert Aar tages der en hel Del af den Jord bort, som Fæstelovgivningen vil, skal blive i Andres Brug og ikke i Jorddrottens eget.

Indenrigsministeren: Naar det ærede Medlem, der nys satte sig, taler sig, saa ivrig, saa er en rolig Diskussion med ham næsten ikke mulig. (S. A. Hansens: Ja, det er det Sædvanlige, man er altid ivrig, naar man er varm.) Ja, man bliver i alt Fald varm, naar man er ivrig. Men det ærede Medlem er saa ivrig, at det forekommer mig, at han ikke har seet rigtigt hverken paa den forbigangne eller den nærværende Tilstand. Overfor det ærede Medlems Paastand om, at det skulde være absolut almindeligt, at Fæstegaarde bleve belkippede ved Bortsalg, siger jeg, at dette troer jeg ikke, at han kan bevise; han kan maasse paavise, at det sker enkelte Steder, men han vil ikke kunne paavise, at det er det Almindelige. Og jeg vil sige, at det ligger ganske naturligt for, at, naar man skal indfætte flere Ciere end dem, der allerede ere tilstede, maa man sørge for en rimelig Arrøndering af Eiendommene, saaledes som de skulle være i deres nye Sikkelse. Det ærede Medlem begyndte sit Foredrag med at sige, at nu vare vi komne saa vidt, at den nuværende Regjering saa, at sige fastede til Side Alt, hvad tidligere Ministre — naturligvis meget dygtigere end vi — havde anset for det Rette; men det ærede Medlem overser aldeles een Ting, og det er den, at Forholdene dengang vare ganske anderledes, end de nu ere. Det ærede Medlem overseer, at dengang, da der var Tale om P. G. Bangs Virksomhed, var der Spørgsmaal om en komplet samlet Fæstebestand over hele Landet, da var det absolut nødvendigt at træffe ganske andre Forholdsregler, end det er nødvendigt og forsvaret nu, efter at det har viist